

What is the stance, and what are the responsibilities, of a good person in a corrupt society? What does it mean to be a good person in a corrupt society?

One possibility is revolution – that a good person is obligated to overthrow evil wherever he or she finds it. But the costs of revolution are always high, success is rare, and not everyone finds the rebel stance psychologically congenial.

A second possibility is withdrawal – the good person must live as if alone in the midst of evil. But if good men do nothing other than withdraw, does this not assure the triumph of evil? And total withdrawal is rarely practical – the society comes to collect its taxes and tolls regardless, and not everyone has the multiple talents necessary to be wholly self-sufficient with regard to food, clothing and shelter, let alone sanity.

So lekhatchilah or bediavad, religion must face the question of how its followers should behave while members of a corrupt society. How should they relate to the norms of that society, especially when those norms are embodied in law? Perhaps most challengingly, how should they react when they are offered the opportunity to exercise power within that society? In modern terms, should Jews have agreed to serve on the courts of apartheid South Africa, and the like?

Chazal read the story of Lot in Sodom as a case study. This is not a self-evident reading – one might assume that Sodom was an anarchic society, that Lot and the angels are threatened by a mob which lacks the constraint of law. But Chazal instead described Sodom as a hyperlegalistic rights-based society. Middat Sodom, the character of Sodom, refers to someone who refuses to let others benefit from his property even when that would cost him nothing, or according to the second position in Avot 5:10, to someone who says “Mine is mine and yours is yours”.

Note that on Sanhedrin 109b Chazal describe Sodom as having a Procrustean bed – all visitors are required to sleep on it, and those too long for it are shortened, while those too short for it are stretched. But Eliezer, Avraham’s servant, asserts that he swore an oath after his mother’s death to never sleep in a bed again – and he escapes unscathed, as Sodom would never force anyone to break an oath. Indeed, the Procrustean bed is itself a very useful metaphor for law, when law is interpreted and applied mechanically rather than humanistically.

Why did Chazal understand Sodom this way? I suspect that a close reading of verse 19:9 was at least a partial impetus.

Genesis 19:9

They said: Approach away!

They said: The one came to dwell and he judged judgment –

now, we will do worse to you than them!

They pleaded with the man – with Lot – greatly

They approached to break the door.

בראשית פרק יט:

ויאמרו: גש הלאה!

ויאמרו: האחד בא לגור וישפט שפוט –

עתה, נרע לך מהם!

ויפצרו באיש - בלוט - מאד

ויגשו לשבר הדלת:

Here are a series of detail questions:

- 1) Isn't "approach away" an oxymoron?
- 2) Why do the people of Sodom speak twice?
- 3) Why do they switch from direct address to third person and back again?

- 4) In what sense did Lot “judge”, let alone “judge judgment”, or “judge indeed”, however one translates this grammatical form?
- 4) Why is Lot first identified as “*ha’ish*”?
- 5) Is there a substantive connection between the command *gesh* to Lot and the concluding *vayikgshu* to break the door?

All of these relate to the overall question, which is rooted but not limited to the proper translation of *vayiftzeru* – why do the people of Sodom *negotiate* with Lot rather than simply taking what they want? Now the answer to the overall question might be that mobs are often cowed by individuals, but the language seems to suggest that they had a particular relationship with Lot – note particularly Ramban (appended), who generated my translation of ויפצרו as “pleaded”.

Chazal therefore read שפוט שפוט as an accusation that Lot, who was chosen שופט despite being an outsider on the assumption that he had assimilated, is instead standing putting the law of Sodom itself in the dock, is presuming to judge the law rather than according to the law.

Derashot HaRan #11 (appended) cites an unnamed, I presume non-Jewish, sage as saying “even a band of thieves agrees to treat one another honestly”. For that purpose, it is best to choose an honest man as their arbiter. But should one agree to be the judge for a band of thieves? Or is it better to let them tear themselves apart?

My sense is that Chazal never reached a clear answer to this question – when, exactly, a society becomes so corrupt that it is better to let it collapse than to participate in any way. Their recognition of the dangers of hyperlegalism often comes across as self-parody, and I am always heartened by their capacity to laugh pointedly at themselves. In other words, they knew that their own society was subject to corruption, but they felt obligated and compelled to work within for its improvement, and yet they recognized that at least theoretically there could be a point at which they would be enforcing the laws of Sodom. I suspect that it is the failure to recognize that possibility which makes it most likely to occur in practice, which is why we do well to remind our community of it today.

Shabbat Shalom
Aryeh Klapper

בראשית פרק י"ט:

ויאמרו: **גש** הלאה!

ויאמרו: האחד בא לגור וישפט שפוט – עתה, נרע לך מהם!

ויפצרו באיש - בלוט - מאד

ויגשו לשבר הדלת:

בראשית רבה (וילנא) פרשת וירא פרשה נ

חמשה ראשי דיינים היו בסדום, קץ שקר, ורב שקר, רב מסטידין, רב נבל, וקלא פנדר, לוט היה ארכי הדיינים שבכולן, בשעה שהיה אומר להם דברים שהם ערבים להם הן אומרים לו גש הלאה סק לעיל, ובשעה שהיה אומר להם דברים שאין ערבים להם היו אומרים לו האחד בא לגור וישפוט שפוט.

בראשית רבה (וילנא) פרשת וירא פרשה נ

ויאמרו גש הלאה - קרב להלן,

ויאמרו האחד בא לגור וישפוט שפוט - דין שדנו ראשונים אתה בא להרוס,

רבי מנחמא משם רבי ביבי: כך התנו אנשי סדום ביניהם אמרו כל אכסניא שהוא בא לכאן יהו בוועלים אותו

ונוטלים את ממונו אפילו אותו שכתוב בו ושמרו דרך ה' אנו בוועלים אותו ונוטלים את ממונו.

בראשית רבה (תיאודור-אלבק) פרשת ויגש פרשה צג

ד"א

ויגש אליו יהודה –

אין לשון ויגש אלא לשון שלום

שנ' ויגש דוד את העם וישאל להם לשלום (ש"א = שמואל א' = ל כא),

ר' יהודה א' :

אין לשון ויגש אלא לשון תנחומים

שנ' ויגש וישק לו (בראשית כז כז),

ר' נחמיה א'

אין לשון ויגש אלא לשון קרבן

ויגש את פר החטאת (ויקרא ח יד),

ר' יוסי א'

אין לשון ויגש אלא לשון נזיפה

היך מה דאת אמ' ויאמרו גש הלאה (בראשית י"ט ט),

ר' נתן אמ'

אין לשון ויגש אלא לשון גיטוש

שנ' גשה נא ואמשך בני (שם /בראשית/ כז כא).

שכל טוב (בובר) בראשית פרק י"ט:

ויאמרו גש הלאה - אף על פי שנדרש בשיטת רבותינו, צריכין אנו לפושטן, שאין המקרא יוצא מידי פשוטו.

כך אמרו גש הלאה - אל תקרב אצלינו

אין גש הלאה אלא לשון דחיפה,

ודומה לדבר מהלאה לשערי ירושלים (ירמ' כב יט),

וכה"א האומר (אליך קרב הלאה) [קרב אליך] אל [תיגע] [תגש] בי כי קדשתיך (ישעי' סה ה),

חזרו ואמרו זה לזה:

האחד - האדם הזה בא יחידי לגור בארצנו, ועכשו

וישפוט שפוט, - כפל הדיבור, כלומר לא די שמנינו אותו ערכי הדיינין, אלא אפילו דינים שקדמונינו דנו שכל אכסנאי שבא לכאן נהי' מעוללין בו וליקח ממנו, וזה בא לעות דינם עלינו: עתה נרע לך מהם. כי אין דינים אלא לבועלים ולשוללים לכך נבעלים ונהרגם: ויפצרו באיש בלוט. מה ת"ל באיש, שהי' מתעלה בעיניהם על כל דיבור ודיבור ומתיראים לפניו ואין רשאים להרע לו, והיו מצודין בפיהם ומפייסין אותו כשראו שלא שמע להם: ויגשו: לשבור (את) הדלת. לכנס ולהוציאם: דלת אין לו דמיון זולתי דל"ת זו נסמכת על דבר אחד וסובבת על צרה. אף דל"ת זו נסמכת באסקופה וסובבת על צרה שנא' הדלת תסוב על צירה ועצל על מטתו (משלי כו יד):

אונקלוס בראשית פרק יט פסוק ט

ואמרו: קרב להלאה [להלא]
ואמרו: חד אתא לאתותבא והא דאין דינא כען נבאיש לך מדילהון
ואתקיפו בגוברא בלוט לחדא
וקריבו למתבר דשא:

תרגום יונתן בראשית פרק יט פסוק ט

ואמרו: קריב להלא
ואמרו: הלא בלחודוהי אתא דין לאתותבא בין והא איתעביד דינא ודאין לכולנא וכדון נבאיש לך יתיר מדלהון
ואתקיפו בגברא בלוט לחדא
וקריבו למתבר דשא:

רש"י בראשית פרק יט פסוק ט

ויאמרו: גש הלאה - קרב להלאה, כלומר התקרב לצדדין והתרחק ממנו,
וכן כל הלאה שבמקרא לשון רחוק, כמו (במדבר יז ב) זרה הלאה, (ש"א כ כב) הנה החצי ממך והלאה.
גש הלאה = המשך להלן, בלשון לע"ז טרי"י טי"י ד"י נ"ש [משוך את עצמך ממנו],
ודבר נזיפה הוא לומר אין אנו חוששין לך,
ודומה לו (ישעיה סה ה) קרב אליך אל תגש בי, וכן (ישעיה מט כ) גשה לי ואשבה, המשך לצדדין בעבורי
ואשב אצלך.
אתה מליץ על האורחין, איך מלאך לבך.
על שאמר להם על הבנות, אמרו לו גש הלאה, לשון נחת,
ועל שהיה מליץ על האורחים אמרו האחד בא לגור, אדם נכרי יחידי אתה בינינו שבאת לגור, וישפוט שפוט ונעשית
מוכיח אותנו:

רמב"ן בראשית פרק יט פסוק ט

ויפצרו באיש בלוט –
לא מצאתי המלה הזאת רק בדברי הפיוסים, אם כן נפרש זה שפייסו ממנו הרבה שיפתח להם הדלת, וכאשר לא
רצה לעשות כן, נגשו לשבור אותו.
או שהיה עומד בפני הדלת ולא היה מניחם לקרבה אליו, והם פייסו ממנו לסור מפניהם כי לא היו רוצים לפגוע בו.
וזה טעם גש הלאה - שיגש למקום אחר:

כלי יקר בראשית פרק יט פסוק ט

האחד בא לגור וישפוט שפוט –
הרי באותו יום מנוהו שופט עליהם כמו שפירש רש"י ולמה התרעמו עליו,

והנכון הוא כפירוש המפרשים בכפל לשון וישפוט שפוט שאתה רוצה לשפוט דבר שפוט כבר כי כבר שם שם לו חק ומשפט שאורח ברגליו לא יבוא אל היכלו של שום אחד, ואיך אתה רוצה לשנות החק השפוט כבר כי אדעתא דהכי לא קיבלנוך לעשות חוקים חדשים.

ומה שתלו הדבר באחד בא לגור, כי אמרו שאין לך דין תושב אשר בידו לשנות החוקים כפי צורך השעה, אלא גר אתה ואדעתא דהכי קיבלנוך להתישב עמנו, כדי שתסכים על כל החוקים שלנו:

מלבי"ם בראשית פרק יט פסוק ט

ויאמרו גש הלאה –

לא התרצו בכך כי לא היה זה מצד תאותם רק מצד נמוסיהם הנשחתות שלא כמו בגבעה שהיה רק מצד התאוה ונתרצו בפלגשו,

ויאמרו האחד בא לגור -

אמרו לו, הנה הגר שמניחים אותו לגור במדינה והוא עובר על חוקי המדינה ענשו יותר גדול מן האזרח העובר על חוקי הארץ, בפרט במקום שאין מניחים לשום גר להתאחז בתוכם ואחד השיג רשיון לגור בתוכם ועבר חק ונימוס שענשו כבוד יותר, וז"ש האחד בא לגור.

זאת שנית השופט העובר על נמוסי המדינה ענשו יותר קשה מן ההדיוט העובר, כי הוא ממונה להשגיח על החקים בל יפרו, וכ"ש אתה שאתה הגר האחד שהשיג רשיון לגור, וגם אתה שופט כמ"ש וישפוט שפוט, ועתה נרע לך מהם, כי מגיע לך עונש כבוד,

וע"כ ויפצרו באיש בלוט, התחילו להפציר דברים על לוט ולא היה עוד בעיניהם כשר ושופט רק כאיש הדיוט, שעז"א באיש בלוט, וגם דחפוהו ממקומו שעמד אצל הדלת ויגשו לשבור הדלת:

דרשות הר"ן הדרוש האחד עשר

שופטים ושוטרים תתן לך בכל שעריך וגו' ושפטו את העם משפט צדק. (דברים טז יח)
כתב רבינו שלמה יצחקי בפירושו (דברים טז יח): מנה צדיקים ומומחין לשפט צדק.
והוזקק לפרש כך, לפי שאם לא בא אלא לצוות השופטים שישפטו בצדק, כבר כתוב אחריו (שם יט) לא תטה משפט . . .

אבל בעיני פשט הכתוב כך הוא:

ידוע הוא כי המין האנושי צריך לשפט שישפט בין פרטיו, שאם לא כן איש את רעהו חיים בלעו, ויהיה העולם נשחת, וכל אומה צריכה לזה ישוב מדיני, עד שאמר החכם שכת הלסטים הסכימו ביניהם היושר, וישראל צריכין זה כיתר האומות. ומלבד זה צריכין אליהם עוד לסיבה אחרת, והוא להעמיד חוקי התורה על תלם, (ולהעמיד) [ולהעניש] חייבי מלקיות וחייבי מיתות בית דין העוברים על חוקי התורה, עם היות שאין באותה עבירה הפסד ישוב מדיני כלל. ואין ספק כי בכל אחד מהצדדים יזדמנו שני ענינים, האחד יחייב להעניש איזה כפי משפט אמיתי, והשני שאין ראוי להענישו כפי משפט צודק אמיתי, אבל יחייב להענישו כפי תיקון סדר מדיני וכפי צורך השעה. והשם יתברך ייחד כל אחד מהענינים האלו לכת מיוחדת, וצוה שיתמנו השופטים לשפט המשפט הצודק האמיתי, והוא אמרו ושפטו את העם משפט צדק, כלומר בא לבאר השופטים האלה לאיזה דבר יתמנו, ובמה כוחם גדול. ואמר שתכלית מינויים הוא כדי לשפט את העם במשפט צדק אמיתי בעצמו, ואין יכלתם עובר ביותר מזה. ומפני שהסידור המדיני לא ישלם בזה לבדו, השלים האל תיקונו במצות המלך.

פרקי דרבי אליעזר (היגר) - "חורב" פרק כה

ולא בטחו בצל יוצרם אלא על רוב עשרם, והעושר דוחה את בעליו מיראת שמים,
שנ' הבוטחים על חילם,
ר' נתנאל אומר אנשי סדום לא חסו על כבוד קונם לשבור אוכל לאורח ולגר אלא סבבו את כל האילנות למעלה מפירותיהם כדי שלא יהיו מסורין אפילו לעוף השמים,
שנ' נתיב לא ידעו עיט,
ר' יהושע בן קרחא אומ'
הקימו עליהם שופטים שופטי שקר
וכל אורח וגר שהיו נכנסים לסדום היו עושקים אותם בדינים ולוקחים ממנו המעות ומוציאין אותם ערומים,
שנ' ואת הגר עשקו בלא משפט,
והיו יושבין בטח שאגן ושלו בלי פחד מלחמה מכל סביבותם,
שנ' בתיהם שלום מפחד,
והיו שבעים בכל תבואות הארץ ולא הוחזק ידם בפת לא לעני ולא לאביון
שנ' הנה זה היה חטאת סדום אחותיך גאון שבעתי לחם וכו',
ר' יהודה אומ'
הכריזו בסדום כל מי שהוא מחזיק בפת לחם עני ואביון ישרף באש, פליטת בתו של לוט היתה נשואה לאחד מגדולי העיר וראתה עני אחד מדקדק ברחוב העיר ועגמה נפשה עליו,
שנ' עגמה נפשי לאביון,
מה עשתה בכל יום היתה יוצאה לשאוב היתה נותנת בכד שלה מכל מזון ביתה ומאכלת לאותו עני, אמרו אנשי סדום העני הזה מאין הוא חי וכשידעו בדבר הוציאו אותה להשרף, אמרה רבון כל העולמים עשה משפטי ודיני מאנשי סדום, ועלתה צעקתה לפני כסא הכבוד, באותה שעה אמר הב"ה ארדה נא ואראה אם כצעקת הנערה הזאת עשו אנשי סדום אהפוך יסודותיה למעלה ופניה למטה,
שנ' ארדה נא ואראה הכצעקתה הבאה אלי עשו כלה הכצעקתם אין כתיב כאן אלא הכצעקתה,
וכן הוא אומ' הולך את חכמים חכם,

למה הוא דומה לאדם שהוא נכנס לבית המרקחים אף על פי שלא לקח ולא נתן ריח טוב לקח ויצא, כך כל מי שהוא מהלך עם הצדיקים לוקח מדרכיהם וממעשיהם הטובים, לכך נאמר ורועה כסילים ירוע,

תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף קט עמוד א

אנשי סדום אין להם חלק לעולם הבא וכו'.

תנו רבנן:

אנשי סדום אין להן חלק לעולם הבא,

שנאמר +בראשית י"ג+ ואנשי סדום רעים וחטאים לה' מאד, רעים - בעולם הזה, וחטאים - לעולם הבא.

אמר רב יהודה:

רעים - בגופן, וחטאין - בממונם, רעים בגופן -

דכתיב +בראשית ל"ט+ ואיך אעשה הרעה הגדלה הזאת וחטאתי לאלהים, וחטאים בממונם - דכתיב

+דברים ט"ו+ והיה בך חטא, לה' - זו ברכת השם, מאד - שמתכוונים וחטאים.

במתניתא תנא:

רעים - בממונם, וחטאים - בגופן.

רעים בממונם - דכתיב +דברים ט"ו+ ורעה עינך באחריך האביון,

וחטאים בגופן - דכתיב +בראשית ל"ט+ וחטאתי לאלהים,

לה' - זו ברכת השם,

מאד - זו שפיכות דמים,

שנאמר +מלכים ב' כ"א+ וגם דם נקי שפך מנשה (בירושלים) הרבה מאד [וגו'].

תנו רבנן:

אנשי סדום לא נתגאו אלא בשביל טובה שהשפיע להם הקדוש ברוך הוא,

ומה כתיב בהם +איוב כ"ח+ ארץ ממנה יצא לחם ותחתיה נהפך כמו אש מקום ספיר אבניה ועפרת זהב

לו נתיב לא ידעו עיט ולא שזפתו עין איה לא הדריכוהו בני שחץ לא עדה עליו שחל,

אמרו: וכי מאחר שארץ ממנה יצא לחם ועפרת זהב לו, למה לנו עוברי דרכים? שאין באים אלינו אלא לחסרינו

[מממוננו], בואו ונשכח תורת רגל מארצנו,

שנאמר +איוב כ"ח+ פרץ נחל מעם גר הנשכחים מני רגל דלו מאנוש נעו.

דרש רבא:

מאי דכתיב +תהלים ס"ב+ עד אנה תהותתו על איש תרצחו כלכם כקיר נטוי גדר הדחוויה - מלמד שהיו נותנין

עיניהן בבעלי ממון, ומושיבין אותו אצל קיר נטוי, ודוחין אותו עליו, ובאים ונטולין את ממונו.

דרש רבא:

מאי דכתיב +איוב כ"ד+ חתר בחשך בתים יומם חתמו למו לא (ראו) [ידעו] אור,

מלמד שהיו נותנים עיניהם בבעלי ממון, ומפקידים אצלו אפרסמון, ומניחים אותו בבית גנזיהם. לערב באים ומריחין

אותו ככלב,

שנאמר +תהלים נ"ט+ ישובו לערב יהמו ככלב ויסובבו עיר,

ובאים וחותרים שם ונטולין אותו ממון +איוב כ"ד+.

ערום הלכו מבלי לבוש ואין כסות בקרה... חמור יתומים ינהגו יחבלו שור אלמנה... גבלות ישיגו עדר גזלו

וירעו. +איוב כ"א+ והוא לקברות יובל ועל גדיש ישקוד דרש רבי יוסי בציפורי: אחרתין היא ליליא תלת

מאה מחתרתא בציפורי, אתו וקא מצערי ליה, אמרו ליה: יהבית אורחיה לגנבי. אמר להו: מי הוה ידענא

דאתו גנבי. כי קא נח נפשיה דרבי יוסי שפעי מרזבי דציפורי דמא. אמרי: דאית ליה חד תורא - מרעי חד

יומא, דלית ליה - לירעי תרי יומי. ההוא יתמא בר ארמלתא הבו ליה תורי למרעיה, אזל שקלינהו

וקטלינהו. אמר להו

דאית ליה תורא - נשקול חד משכא, דלית ליה תורא - נשקול תרי משכי. אמרו ליה: מאי האי? אמר להו: סוף דינא כתחילת דינא; מה תחילת דינא - דאית ליה תורא מרעי חד יומא, דלית ליה תורי - מרעי תרי יומי, אף סוף דינא: דאית ליה חד תורא - לשקול חד, דלית ליה תורא - לשקול תרי. דעבר במברא ניתיב חד זוזא, דלא עבר במברא - ניתיב תרי. דהוה ליה (תורא) [דרא] דלבני - אתי כל חד וחד שקיל חדא, אמר ליה: אנא חדא דשקלי. דהוה שדי תומי או שמכי, אתו כל חד וחד שקיל חדא, אמר ליה: אנא חדא דשקלי.

ארבע דייני היו בסדום: שקראי, ושקרוראי, זיפי, ומצלי דינא. דמחי ליה לאיתתא דחבריה ומפלא ליה. אמרי ליה: יהבה ניהליה דניעברה ניהליך. דפסיק ליה לאודנא דחמרא דחבריה, אמרו ליה: הבה ניהליה עד דקדחא. דפדע ליה לחבריה אמרי ליה: הב ליה אגרא דשקל לך דמא. דעבר במברא יהיב ארבעה זוזי, דעבר במיא - יהיב תמני זוזי. זימנא חדא אתא ההוא כובס, איקלע להתם, אמרו ליה: הב ארבע זוזי. אמר להו: אנא במיא עברי. אמרו ליה: אם כן הב תמניא, דעברת במיא. לא יהיב, פדיוהו.

אתא לקמיה דדיינא. אמר ליה: הב ליה אגרא דשקיל לך דמא, ותמניא זוזי דעברת במיא. אליעזר עבד אברהם איתרמי התם, פדיוהי, אתא לקמיה דדיינא. אמר ליה: הב ליה אגרא דשקל לך דמא! שקל גללא, פדיוהי איהו לדיינא.

אמר: מאי האי?
אמר ליה: אגרא דנפק לי מנך - הב ניהליה להאי, וזוזי דידי כדקיימי קיימי.

הויא להו פורייתא דהוּוּ מגני עלה אורחין.
כי מאריך - גייזי ליה, כי גוץ - מתחין ליה.

אליעזר עבד אברהם אקלע להתם, אמרו ליה: קום גני אפוריא.
אמר להון: נדרא נדרי, מן יומא דמיתת אמא - לא גנינא אפוריא.

כי הוה מתרמי להו עניא יהבו ליה כל חד וחד דינרא, וכתיב שמיה עליה, וריפתא לא הוּוּ ממטי ליה. כי הוה מית - אתי כל חד וחד שקיל דידיה, הכי אתני בינייהו: כל מאן דמזמין גברא לבי הילולא - לשלח גלימא. הוי האי הילולא, אקלע אליעזר להתם, ולא יהבו ליה נהמא. כי בעי למסעד, אתא אליעזר ויתיב לסיפא דכולהו. אמרו ליה: מאן אזמנך להכא? אמר ליה להווא [דיתיב]: אתה זמנתן. [אמר: דילמא שמעי בי דאנא אזמינתיה ומשלחי ליה מאניה דהאי גברא], שקל גלימיה ההוא דיתיב גביה, ורהט לברא. וכן עבד לכולהו עד דנפקי כולהו ואכלא איהו לסעודתא. הויא ההיא רבינתא דהות קא מפקא ריפתא לעניא בחצבא, איגלאי מלתא - שפיוה דובשא ואוקמוה על איגר שורא, אתא זיבורי ואכלהו. והיינו דכתיב +בראשית י"ח+ ויאמר ה' זעקת סדם ועמרה כי רבה. ואמר רב יהודה אמר רב: על עיסקי ריבה.